

's-Hertogenbosch

Financieel participeren in de Duurzame Polder

Resultaten online publieksconsultatie

April 2024

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Inhoud rapportage	4
Achtergrond van de deelnemers aan de consulatie	5
1. Opbrengst delen.....	6
2. Lokaal eigendom.....	9
3. Financiële deelneming	11
4. Gemeente 's-Hertogenbosch investeert in windturbines	13
5. Omgevingsfonds.....	15
6. Omwonendenregeling	16
Bijlagen: toelichtende antwoorden	19

Inleiding

Met een online publieksconsultatie heeft de gemeente 's-Hertogenbosch in het voorjaar van 2024 haar inwoners bevraagd over financiële participatie en lokaal eigendom in de Duurzame Polder. De centrale vraag hierbij was 'wat vindt u een eerlijke verdeling van de opbrengsten van wind in de Duurzame Polder? Tussen 15 maart en 15 april 2024 hebben 586 respondenten een reactie achtergelaten. Aan de hand van zes thema's kregen inwoners vragen en keuzes voorgelegd over de invulling van financiële participatie, welke voorkeuren zij hierbij hebben en of zij overwegen te investeren in de toekomstige windturbines.

In de Duurzame Polder willen gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch, de provincie Noord-Brabant en het Rijk duurzame energie opwekken met windturbines. De gemeenten Oss en 's-Hertogenbosch vinden een eerlijke verdeling van de lusten en lasten belangrijk. De lokale omgeving hoort mee te profiteren van een windpark. Samen met de inwoners onderzoeken we hoe we dit in de toekomst invullen.

Financiële participatie is een complex onderwerp. Er zijn verschillende vormen en regelingen om maatschappelijk en/of financieel mee te profiteren van een windpark. Op www.duurzamepolder.nl worden de achtergronden bij dit onderwerp toegelicht en gaan we dieper in op welke beslissingen al eerder genomen zijn door de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch. De consultatie was gericht aan de inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch. Inwoners uit Oss kunnen op een later moment meepraten over dit onderwerp.

Inhoud rapportage

In dit rapport kunt u **de resultaten van de publieksconsultatie** van maart en april 2024 teruglezen. De resultaten worden gebruikt als input bij het formuleren van de **uitgangspunten voor financiële participatie** Duurzame Polder voor de gemeente 's-Hertogenbosch. Deze principes en uitgangspunten worden op een later moment gedeeld met de gemeenteraad van 's-Hertogenbosch en vormen belangrijke **input voor de onderhandelingen en afspraken met de toekomstige initiatiefnemers van het windpark**.

Het is belangrijk om op te merken dat deze consultatie **geen representatief onderzoek** is. Alle inwoners zijn uitgenodigd deel te nemen aan deze brede publieksconsultatie. Uiteindelijk heeft een relatief kleine groep de vragen beantwoord, waarbij een belangrijk deel van de respondenten afkomstig is uit de woonkernen grenzend aan de Duurzame Polder. De uitkomsten bieden een indicatie van hoe deze specifieke groep deelnemers aan de enquête aankijkt tegen een eerlijke verdeling van de opbrengsten van windenergie in de Duurzame Polder. De gemeente 's-Hertogenbosch ziet dit als waardevolle input die wordt meegenomen in het verdere proces.

De online consultatie is opgezet langs de **zes thema's** die van belang zijn voor de invulling van financiële participatie en lokaal eigendom. Dit verslag volgt dezelfde indeling. Naast **open- en meerkeuzevragen** zijn ook **waarderende vragen** opgenomen waarbij deelnemers een bepaalde verdeling maken uit diverse opties. Deelnemers krijgen daarnaast de kans een toelichting te geven op bepaalde keuzes. Dit levert verdere verdieping, motivering en suggesties op. De reacties op de open en toelichtende vragen staan in de bijlagen, gerangschikt per vraag. **De consultatie is anoniem**. Antwoorden zijn niet te herleiden naar specifieke respondenten en hun deelbelangen. Denk hierbij aan woonplaats, financiële draagkracht of standpunt voor of tegen de komst van de windturbines.

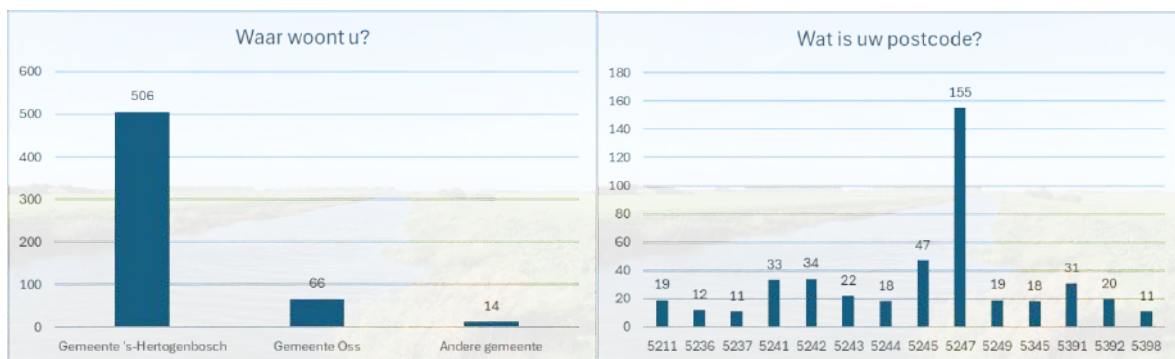
Een deel van deelnemers heeft deze consultatie (ook) benut om kritiek te uiten over de keuze voor de Duurzame Polder als locatie voor windturbines. In de open reacties komen opmerkingen en kritiek naar voren over hoe is omgegaan met de inbreng van de omgeving. Dit geldt eveneens met betrekking tot nut en noodzaak van windenergie en de energietransitie in het algemeen. Persoonlijke belangen en kritiek zien we eveneens terugkomen bij de beantwoording van de open vragen. Ook de input die verder reikt dan het thema financiële participatie hebben wij goed gelezen en meegegeven aan het projectteam Duurzame Polder.

Afsluitende opmerking: het aantal respondenten in de komende tabellen telt niet altijd op tot 586, het totale aantal respondenten. Dit is te verklaren omdat mensen niet alle vragen hebben ingevuld en/ of de enquête voortijdig hebben afgesloten.

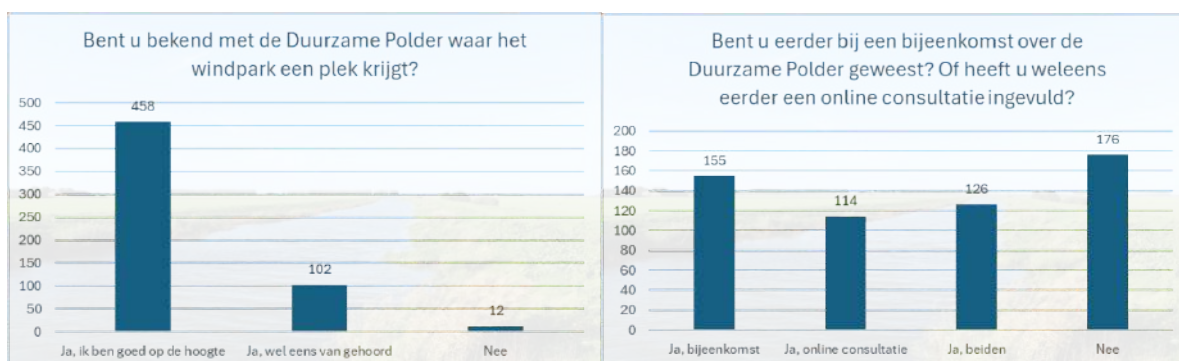
Achtergrond van de deelnemers aan de consultatie

Bijna 600 mensen, 586 om precies te zijn, hebben de gelegenheid genomen om de **consultatie door te nemen en een reactie achter te laten**. Hiervan komt de grote meerderheid (86%) uit 's-Hertogenbosch. Dit is logisch omdat de enquête is uitgezet en gericht op de bewoners van deze gemeente. Ruim 11% gaf aan in de gemeente Oss te wonen, 2% is afkomstig uit een andere gemeente. De inwoners van Oss krijgen op een later tijdstip de gelegenheid mee te praten over het onderwerp.

De meeste respondenten komen uit de Grote Wielen (Rosmalen Noordoost, postcode 5247). De respondenten zijn niet gelijkmatig verdeeld over de gemeente 's-Hertogenbosch. Ter illustratie: de postcode 5211, het centrum van 's-Hertogenbosch, geven 19 deelnemers op als hun woonlocatie.

De ontwikkelingen in de Duurzame Polder zijn grotendeels bekend bij de deelnemers. Bijna 80% geeft aan te weten waar het windpark een plek krijgt in het gebied. Tegelijkertijd is met deze publieksconsultatie ook een nieuw publiek bereikt. Een derde van de deelnemers (176 mensen) hadden nog niet eerder deelgenomen aan een fysieke bijeenkomst of online consultatie.

1. Opbrengst delen

1.1. Belang van het delen van de opbrengsten met de omgeving

Het eerste onderwerp dat de deelnemers kregen voorgelegd in de consultatie gaat over het **delen van de opbrengst van windenergie**: “Hoe belangrijk vindt u dat opbrengsten van het windpark worden gedeeld met de omgeving?”. Deze vraag konden deelnemers gradueel beantwoorden op een schaal van 0 tot 10 variërend van ‘niet belangrijk’ tot ‘zeer belangrijk’. Dit leverde onderstaande verdeling op: een grote meerderheid kiest voor de maximale score van 10. De meeste deelnemers vinden het dus zeer belangrijk dat de opbrengsten worden gedeeld met de omgeving.

Hoewel bij de gevraagde toelichting een divers beeld naar voren komt, onderstreept een groot deel van de reacties de stelling dat de omgeving moet meedelen in de opbrengst van het windpark:

- *‘Als de omgeving de lasten wordt opgedrongen, dienen ook de lusten evenredig naar de lasten verdeeld te worden.’*
- *‘Zij die nadelen ondervinden (waardeverlies woning, uitzicht, slagschaduw, geluid) moeten ook delen in de voordelen. Er dient voorkomen te worden dat alle voordelen (m.n. financieel) buiten de regio terecht komen.’*
- *‘De lasten zijn groot voor de omwonenden, dan moeten de lusten voor omwonenden ook groot zijn.’*

Daarnaast zien we **afwijkende meningen**:

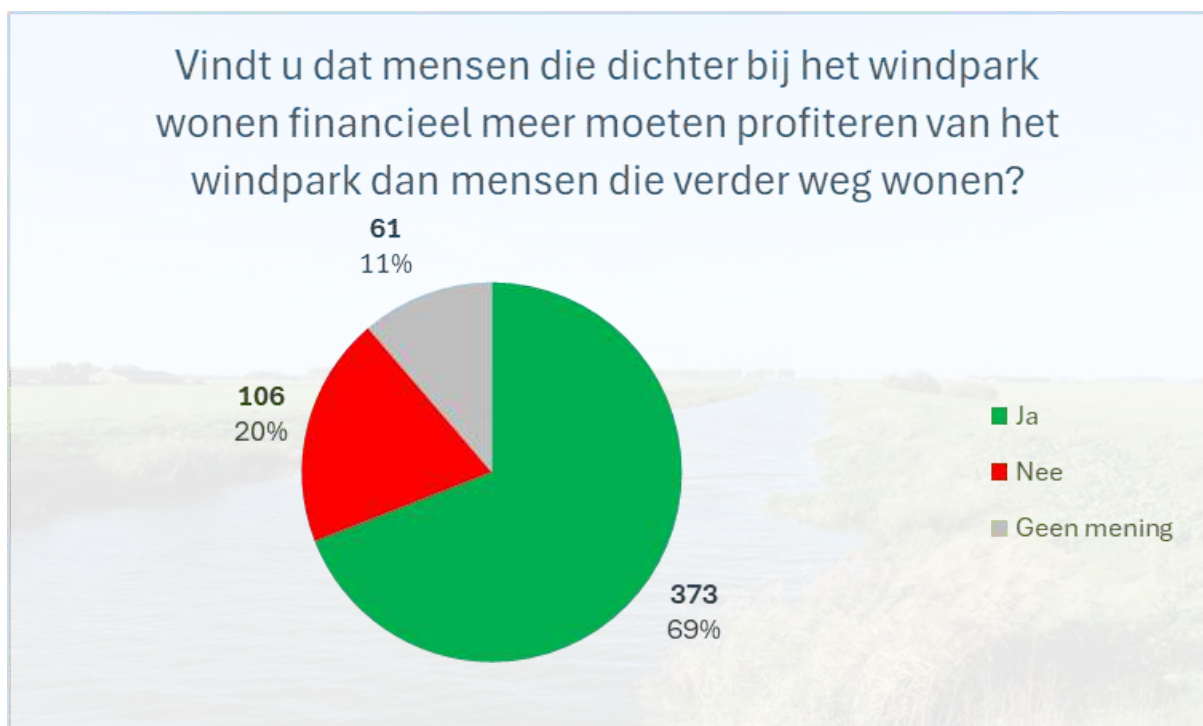
- *‘Ik sta hier neutraal in. Ik vind het geen harde voorwaarde (opbrengst voor het klimaat vind ik belangrijker), maar als er ook financiële opbrengsten worden verdeeld,*

vind ik het belangrijk dat die ten goede komen aan de gemeenschap, niet aan individuen.'

- *'Ons financieel mee laten profiteren omdat er een windmolen in de buurt staat gaat wel erg ver, gaan we in de toekomst burens van boeren, horeca, bedrijven e.d. ook voortaan financieel mee laten profiteren van de bedrijfsopbrengsten?'*

1.2. Opbrengsten verdelen naargelang afstand woonplaats en windpark

Deel twee van het onderwerp "opbrengsten delen" bestond uit de verdiepende vraag of mensen die dicht bij het windpark wonen, financieel meer moeten profiteren van het windpark dan mensen die verder weg wonen. Net geen 70% antwoordt hier 'ja' op, terwijl één op de vijf respondenten (20%) dit niet ziet zitten. 11% van de respondenten heeft geen mening over deze vraag.

In lijn met bovenstaande grafiek **onderstreept het grootste deel van open reacties de centrale stelling:**

- *'Voor de overlast mag best een vergoeding staan.'*
- *'Kies voor opbrengsten waar iedereen wat aan heeft. Bijvoorbeeld door natuurwaarde terug te brengen. Als dat lokaal kan waarmee je als het ware het leefgenot van de direct omwonenden verbetert, vind ik dat ook prima.'*
- *'Voorwaarde is wel dat het gaat naar lokale initiatieven, niet naar individuen.'*

Het algemeen belang van windenergie wordt ook aangehaald:

- *'Twijfel, eigenlijk vind ik van niet. De omgeving heeft er misschien meer 'last' van, maar uiteindelijk worden de windturbines geplaatst voor een groter belang, namelijk met elkaar moeten we verduurzamen, dus zou iedereen ervan moeten kunnen profiteren. Maar omdat ik in de buurt woon, vind ik het ook aantrekkelijk om te zeggen dat men die dichtbij woont er financieel meer van moet kunnen profiteren, omdat zij ook meer lasten ervaren. De omgeving er direct naast moet wel voordeel hebben.'*

De kwestie **wie er mag meedelen** houdt deze respondent bezig:

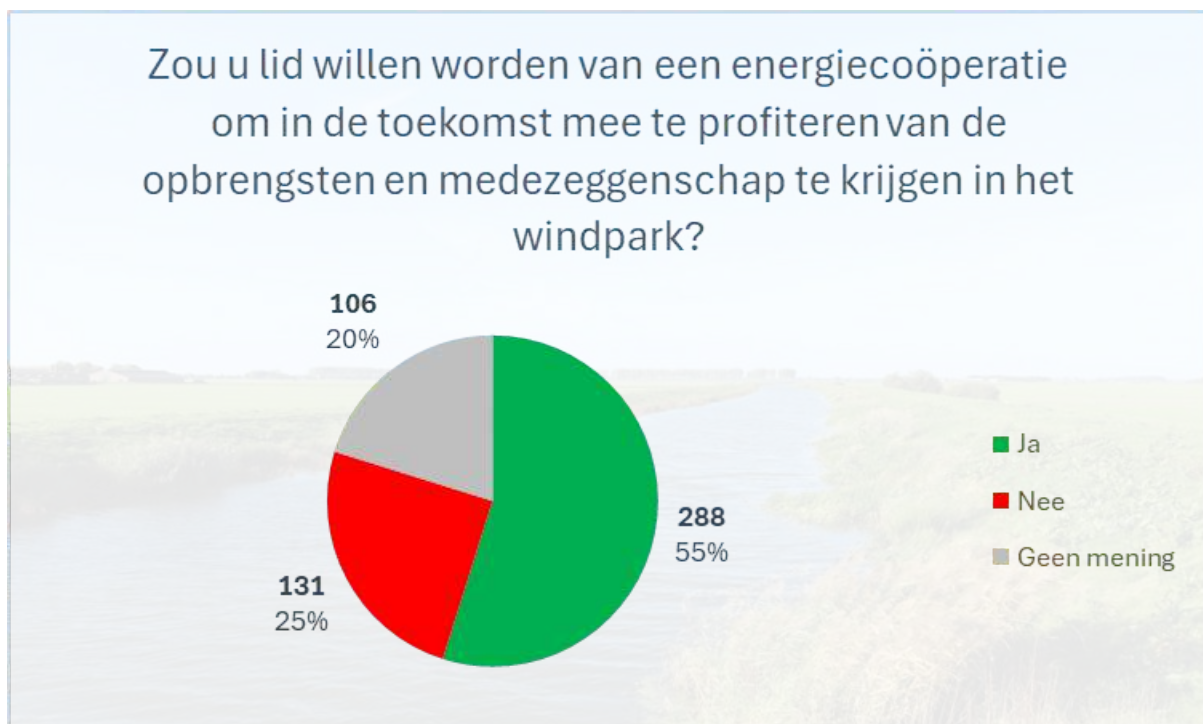
- *'Waar begint de grens van de verdeling en waar stopt deze? Iedereen dient gelijk te worden bedeed!'*

2. Lokaal eigendom

De gemeente 's-Hertogenbosch streeft naar een vorm van lokaal eigendom in de Duurzame Polder. **Lokaal eigendom betekent dat windondernemers en inwoners samen profiteren van en zeggenschap hebben over de windturbines.** Hoe zetten we bijvoorbeeld de opbrengsten in? Denk aan lokale energieprojecten zoals zonnepanelen op de sporthal of het gebouw van de jeugdvereniging. En hoe beheren we een windpark? Denk hierbij aan tijdstippen dat we er gezamenlijk voor kiezen om de windturbines stil te leggen.

Energiecoöperaties kunnen een belangrijke rol spelen tussen inwoners en windondernemers. Een energiecoöperatie brengt collectieve kennis en geld van inwoners samen en kan de belangen behartigen voor haar leden.

Wij stelden de volgende vraag in de consultatie: *'Zou u lid willen worden van een energiecoöperatie om in de toekomst mee te profiteren van de opbrengsten en medezeggenschap te krijgen in het windpark?'* **Een meerderheid van de deelnemers antwoordt met 'ja' (55 %) op de vraag of ze lid willen worden van een energiecoöperatie.** Precies een kwart doet dit liever niet. En 20% heeft hier geen mening over.

Uit de gevraagde toelichting bij hun keuze blijkt dat **veel respondenten eerst willen weten wat de voorwaarden en afspraken zijn die samenhangen met deelname aan een energiecoöperatie.**

- *'Sowieso meer informatie in het algemeen nodig over de toegevoegde waarde van windparken en turbines. Op internet is namelijk heel veel tegenstrijdige informatie te vinden. Vervolgens stap voor stap meegenomen worden in wat het zou inhouden om lid te zijn van een coöperatie en hoe profijt en medezeggenschap eruit zouden zien.'*

- *'Hoe gaat het in zijn werk? Welke kosten zijn hiermee gemoeid? Hoeveel tijd en 'energie' gaat het kosten? Wat zou eindelijk de maandlasten gaan worden en wat levert het op? Haal je hier voordeel uit?'*
- *'Ik wil gewoon niet dat de molens er komen. Investeer in andere duurzame oplossingen. Ik wil compensatie voor waardevermindering van mijn woning. Geen schijnheilige participatie in iets wat veel mensen veel gezondheidsklachten gaat geven. En waar de gemeente NIET transparant over is.'*

3. Financiële deelneming

3.1. Investeringsbedrag

Financiële deelneming in het windpark vraagt om een financiële investering, zoals aandelen, certificaten of obligaties. Om een beeld te krijgen wat een reële investering is, is de vraag voorgelegd *welk bedrag de respondenten zouden willen investeren*. De 341 antwoorden die dit opleverden, zijn geclusterd in onderstaande tabel. **De meerderheid van de respondenten (51%) zou tot 5.000 euro kunnen of willen investeren.** Een groep van 97 respondenten (28%) gaf aan helemaal géén investering te willen doen. Vijf deelnemers gaven aan meer dan 100.000 euro in het windpark te willen steken.

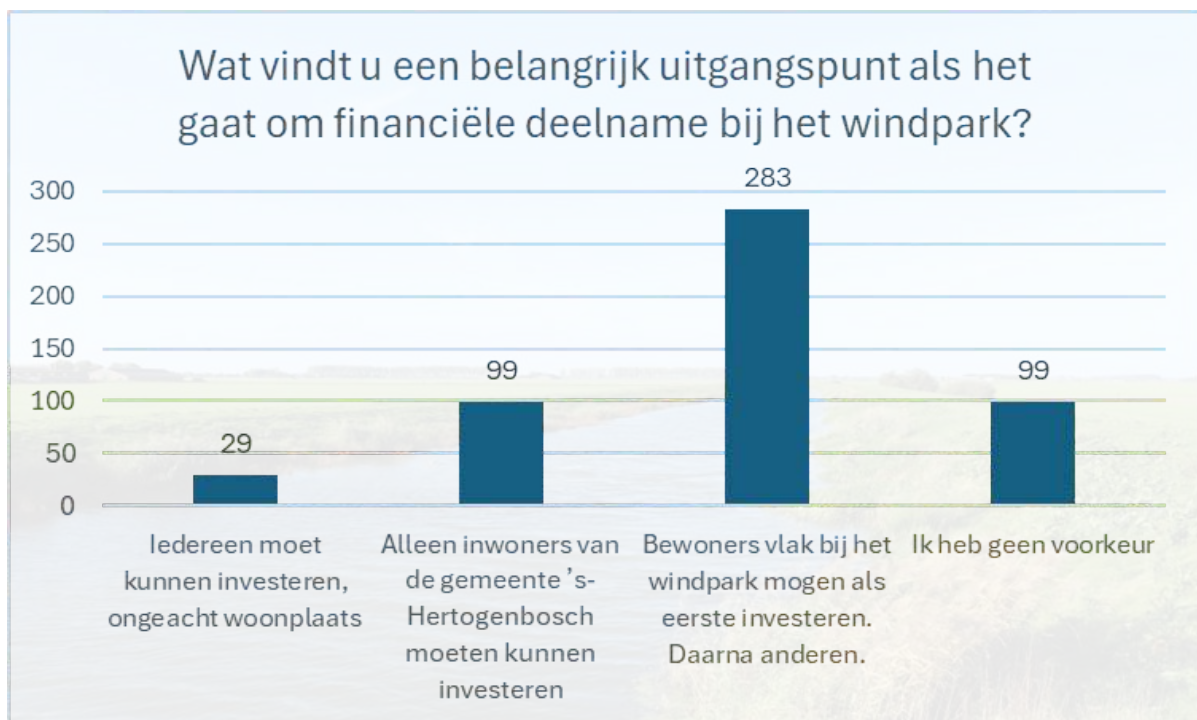
De aansluitende open vraag luidde *'ik kan/ wil niet investeren in het windpark omdat'*. Dit leverde uiteenlopende antwoorden op. Drie categorieën vallen hierbij op.

- **Deelnemers die tegen het windpark zijn, willen hier ook geen geld in steken;**
- **Deelnemers geven aan geen geld te hebben voor een investering in het windpark;**
- **Het is voor veel deelnemers onduidelijk wat het toekomstige rendement en de voorwaarden voor investeren zijn**

3.2. Wie mag investeren?

De vervolgvraag richt zich op de afweging **wie er met voorkeur moet kunnen investeren in het windpark**. Krijgen bijvoorbeeld mensen die in of grenzend aan het gebied wonen voorrang bij investeringen in het windpark?

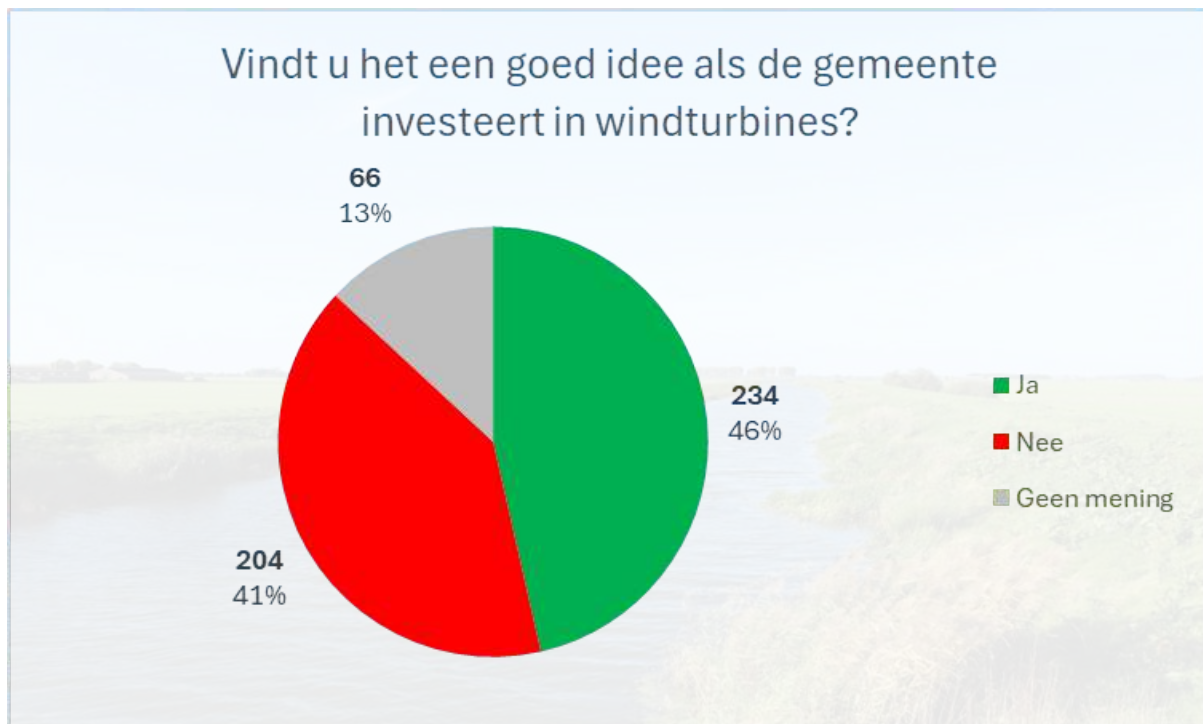
Van de vier antwoordopties blijkt één de duidelijke voorkeur te hebben: inwoners vlak bij het windpark mogen als eerste investeren in het windpark. Daarna krijgen mensen die verder weg wonen de kans te investeren (55%). Ruim hierna krijgen de optie 'alleen inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch moeten kunnen investeren' en de optie 'ik heb geen voorkeur' exact hetzelfde aantal stemmen (19%). De rij wordt gesloten door de respondenten die vinden dat iedereen zou moeten kunnen investeren ongeacht hun woonplaats (6%).

4. Gemeente 's-Hertogenbosch investeert in windturbines

4.1. Gemeente investeert zelf in windturbines

Een van de mogelijke opties bij de invulling van het windpark is dat **de overheid**, in dit geval de gemeente 's-Hertogenbosch, **zelf investeert in windturbines**. Dit gebeurt dan met belastinggeld, **waarbij de opbrengsten van de windenergie voor duurzaamheidsdoelen ingezet wordt**. Bijna de helft van de respondenten vindt dit een goed idee (46%). Tegelijkertijd ziet 41% deze optie niet zitten. 66 mensen (13%) gaven aan dat ze over dit thema geen mening hebben. Er is dus geen uitgesproken voorkeur vóór of tegen de optie van investering door de gemeente.

De **verdeeldheid in de beantwoording** van de hoofdvraag zien we ook terug in de toelichtende vragen en reacties:

- *'Ik vraag me af of de gemeente zich als ondernemer mag en moet opstellen met o.a. risico's tot gevolg. Wellicht zijn er voor de gemeente andere mogelijkheden om met de windmolens geld te genereren bv leges, jaarlijks huur van gronden, afspraken met initiatiefnemers.'*
- *'Gemeente MOET mijn inziens investeren omdat de winsten op deze manier beter en makkelijker zijn te investeren in de samenleving. Daarnaast is de gemeente een meer betrouwbare partner dan een commercieel bedrijf of individu.'*
- *'Dit is geen zaak voor de gemeente, je verandert als gemeente dan vergunningen of wetten om je voordeel te behalen. Jullie bewoners zijn tegen windmolens en jullie doen het toch.'*

4.2. Besteding opbrengst gemeentelijke windturbines

Op de vervolgvraag **waaraan de eventuele opbrengsten van gemeentelijke windturbines besteed moeten worden komt een waaier aan suggesties**. In hoofdlijnen zijn drie categorieën te onderscheiden:

- **Compensatie voor de bewoners die last gaan ondervinden van de turbines.** Dit is de meest genoemde besteding. Respondenten geven de suggestie om dit op een collectieve manier te doen met voorzieningen die voor iedereen voordeel opleveren. Of door compensatie voor individuele omwonenden.
- **Verduurzamingsmaatregelen in brede zin voor de gemeente 's-Hertogenbosch en haar bewoners.** Ideeën hierbij zijn hulp bij verduurzaming van woningen, verlagen van de energiekosten, bestrijding van energie-armoede, verduurzamingsprojecten zoals investeren in een buurtbatterij.
- **Algemene besteding van de opbrengsten zoals verlagen van de gemeentelijke belastingen, armoedebestrijding, investeringen in de Groote Wielen, jeugdzorg, cultuur, innovatie.**

5. Omgevingsfonds

Een andere mogelijkheid om mee te profiteren van een windpark is vanuit een omgevingsfonds. **De gemeente 's-Hertogenbosch stelt zo'n omgevingsfonds als eis aan de toekomstige initiatiefnemers. Geld uit dit fonds moet de omgeving versterken en besteed worden aan lokale duurzaamheidsprojecten.** Het fonds kan bijvoorbeeld geld ter beschikking stellen voor zonnepanelen op de sporthal in de buurt.

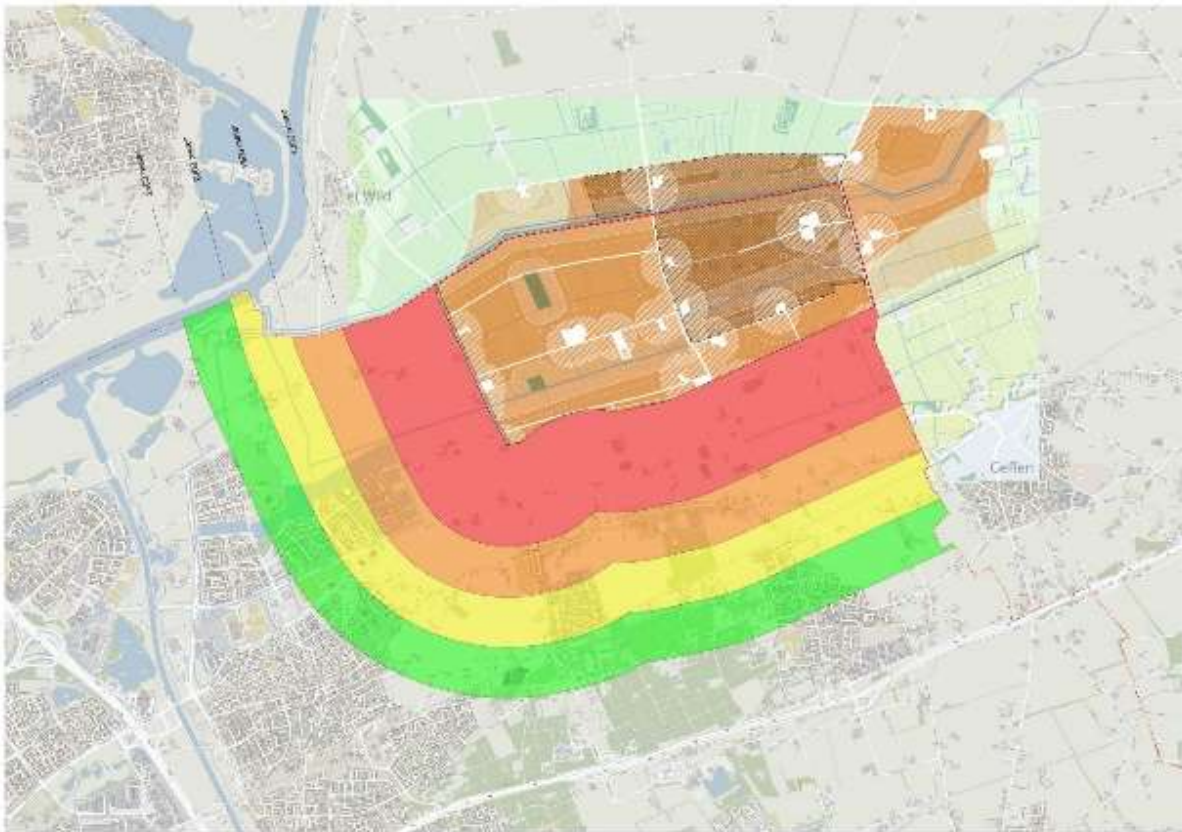
We stelden de open vraag wat een goede besteding is van zo'n omgevingsfonds. Zoveel mensen zoveel meningen geldt ook hier, maar er zijn toch **een paar rode draden te ontwaren in de ruim 400 suggesties.**

- **Besteding van het omgevingsfonds waarmee tegemoet wordt gekomen aan de toekomstige overlast van het windpark.** Als collectieve besteding noemen respondenten vervolgens isolatie van woningen, zonnepanelen op woningen en overheidsgebouwen, realisatie van wijkbatterijen
- **Investering in algemene verbetering van het gebied** zoals de aanleg van natuur, fiets- en wandelpaden, groene daken, versterking van sociale cohesie, langjarig duurzaamheidsfonds

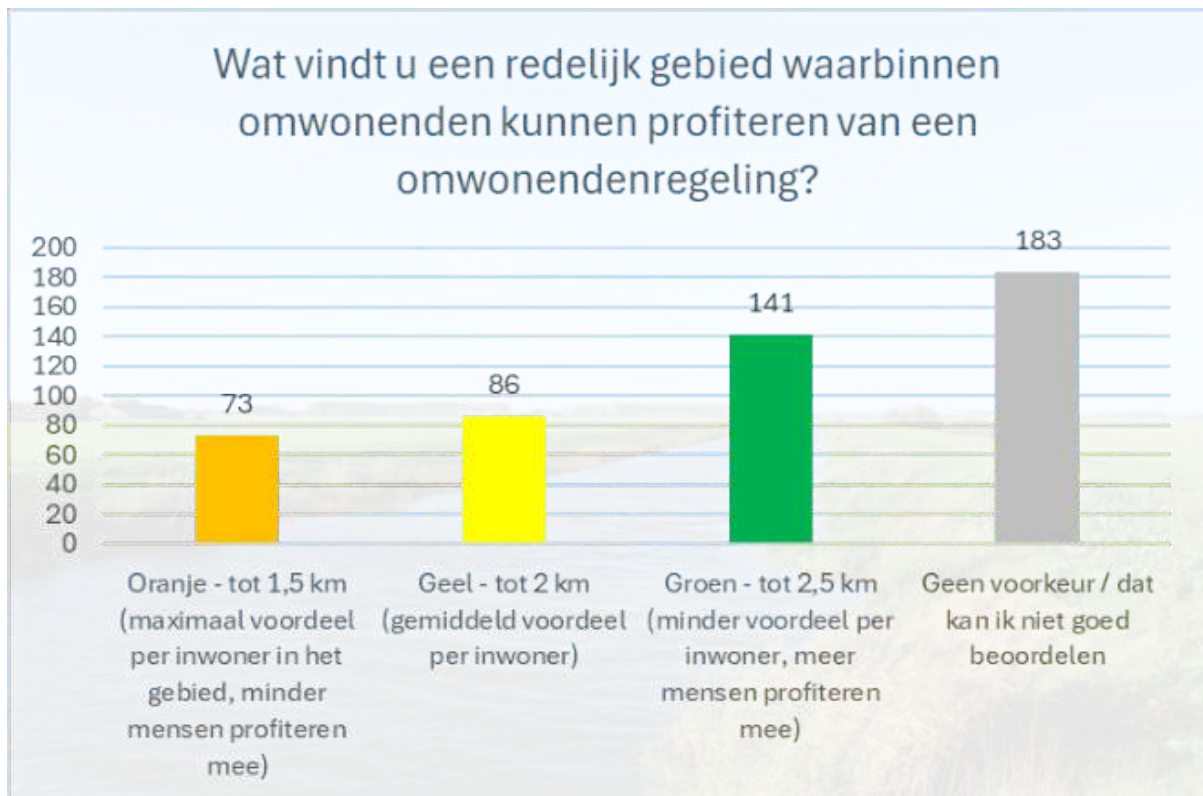
6. Omwonendenregeling

Met een omwonendenregeling ontvangen mensen die dicht bij een windturbine wonen voordeel van de windturbines. Bijvoorbeeld door verduurzaming van hun woning of korting op groene stroom. De omwonendenregeling is bedoeld voor inwoners van het gebied rondom een windturbine. Hoe groter het gebied, hoe meer mensen kunnen meeprofiteren. Het voordeel per inwoner wordt dan wel kleiner.

De vormgeving van een omwonendenregeling is maatwerk en vraagt duidelijke afspraken tussen de gemeente en de initiatiefnemers van het windpark. De gemeente vindt het hierbij belangrijk dat de inbreng van de omgeving wordt meegenomen. In de consultatie zijn vier opties voorgelegd gebaseerd op afstandsnormen, geïllustreerd met een toelichtende kaart.

De antwoorden op deze meerkeuzevraag leveren – wederom - een divers beeld op.

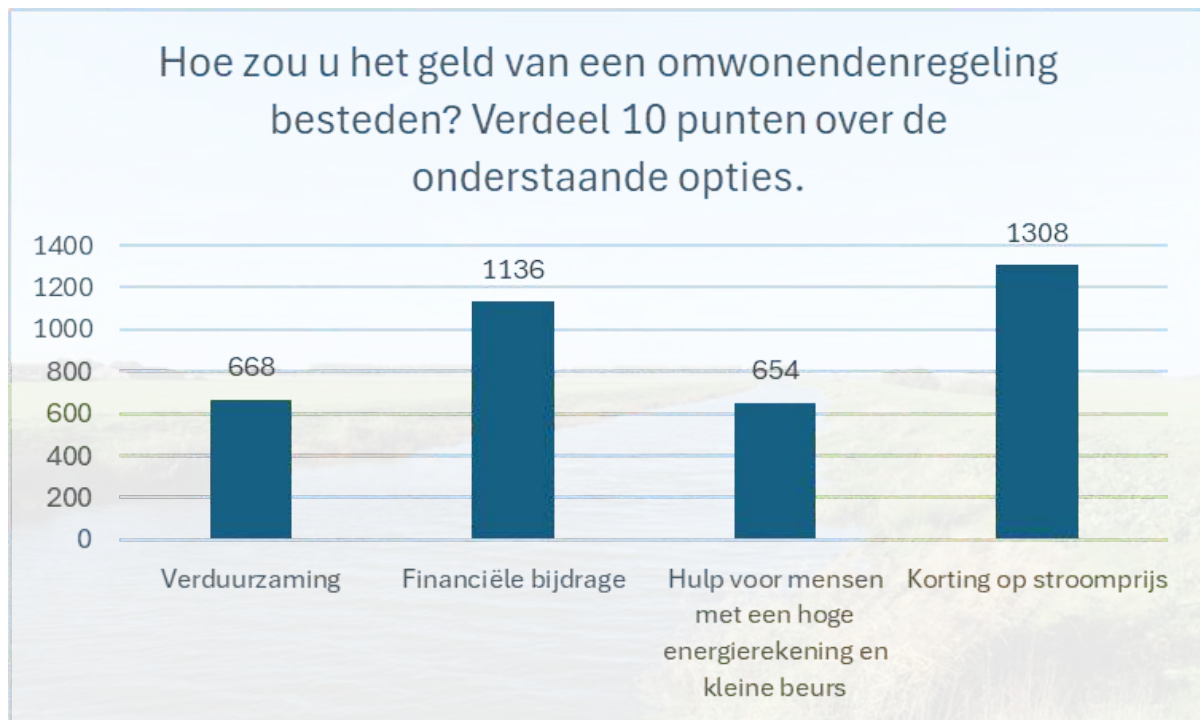

De meerderheid van de respondenten (38 %) geeft aan géén voorkeur te hebben of deze afweging niet goed te kunnen beoordelen. De maximale optie waarbij een gebied tot 2,5 kilometer van de windturbines kan profiteren van een omwonendenregeling spreekt 141 deelnemers aan, wat neerkomt op 29%. Vervolgens geeft 18% aan dat de een grens van 2 kilometer hun voorkeur heeft. Tenslotte geeft 15% van de respondenten aan dat voor een gebied van 1,5 kilometer de omwonendenregeling moet gaan gelden.

De verdiepende vervolgvraag gaat in op *hoe het geld van een omwonendenregeling verdeeld moet worden*. Hierbij kunnen de deelnemers 10 punten verdelen over 4 opties:

- **Verduurzaming:** hulp bij verduurzaming van de woning van direct omwonenden (denk aan gratis energieadvies).
- **Financiële bijdrage:** een financiële tegemoetkoming voor direct omwonenden wanneer zij maatregelen nemen zoals spouwmuurisolatie, zonnepanelen of isolerend glas.
- **Hulp voor mensen met een hoge energierekening en kleine beurs:** direct omwonenden met een laag inkomen, een matig tot slecht geïsoleerd huis en een hoge energierekening krijgen een tegemoetkoming voor de betaling van de energiefactuur.
- **Korting op stroomprijs:** direct omwonenden krijgen groene stroom met een verlaagd tarief

Dit levert een gevarieerd beeld op waarbij de optie korting op de stroomprijs de meeste waardering krijgt. Een financiële bijdrage voor zonnepanelen of spouwmuurisolatie doet het ook goed. De andere geboden opties hebben duidelijk minder de voorkeur.

Bijlagen: toelichtende antwoorden

De bijlagen met toelichtende antwoorden zijn beschikbaar in een apart document.